

TALE Ved overrekkelsen av minneplate over Francesco Negri

Nordkapp, 6. august 1979.

Representanter for Nordkaps Vel og Nordkapp Kommune.

På vegne av Società Dante Alighieri, Comitato di Oslo, forening til fremme av kulturelt samarbeid med Italia, bringer jeg hit idag en minneplate over Francesco Negri, italiensk prest og naturforsker. Han hører til de få som opp gjennom tidene besøkte Ultima Thule og som beskrev vårt land og folk.

For 315 år siden besluttet Francesco Negri seg til å studere i allfall én side i Vårherres store, vidunderlige bok om naturen. Han velger "landet hvor dagen varer 2 måneder og mere - og natten tilsvarende lengde", som han selv uttrykker det. - - - Han drar avsted på sin lange ferd fra Italia, opp Bottenviken og Torneälv, har tenkt seg gjennom Lappland og Finnmark over til Alta. Han vader dype elver med sitt lille knyte på hodet, går seg vill i de store skoger. Og det går efterhånden opp for ham, at skal han nå det høye Nord, må det bli på annet vis. - Han vender om og kommer seg tilbake til Stockholm, hvor han oppholder seg i 6 måneder. Derfra reiser han til København, og så med skip opp til Bergen. Den lange, besværlige reise oppover langs Norskekysten er begynt.

Han blir advart: Han vil gå sin sikre undergang i møte, vinteren står for døren! Men Francesco Negri er fast bestemt på å gjennomføre sitt foretagende. Han drar videre nordover, i snefokk og kulde, lange dagsreiser i robåt eller med hest og slede. Tiden faller ham lang, han kan ikke sproget, kan ikke snakke med skysskarene. Men i prestegårdene oppover langs kysten treffer han prester som han taler latin med. Samme gjestfrihet møter ham overalt: "Jeg blir møtt med kjærlighet i de små, varme husene, som ofte bare består av ett rom. Det brenner en lystig ild der inne, og folkene gjør istand mat, drikke og sengeplass til meg".

Omsider når han sitt mål, Nordkapp, Europas ytterste grense. Det er i det Herrens år 1664.

Siden har mange funnet veien hit opp - under behageligere forhold, konger, prinser. Enkelte har risset inn sitt navn her oppe på Nordkapp. Den beskjedne prest fra Ravenna, Francesco Negri, hugget inn sine forbokstaver i is underveis, i Svartisen. Lite ante han dengang - for over 300 år siden - at han idag, i 1979, skulde få sitt navn og bilde i bronse og finnes verdig til en plass i Nordkapps historie!

Det er mange som gjerne vilde vært tilstede her idag, men som av forskjellige grunner dessverre er forhindret: den italienske billedhugger Bino Bini, - Presidenten, Direktøren og andre fra det italienske reisebyrå CAP i Prato, - Den italienske Ambassader i Norge - og mange andre.

På alles vegne retter jeg en varm takk til de norske myndigheter her i Nord for positiv innstilling og vennlig imøtekommenhet - fra aller første stund og til idag.

Samtidig vil jeg - her og nå - takke billedhuggeren Bino Bini i Firenze for den kunstneriske utførelse av minneplaten -
 x) takke Alitalia for transport fra Italia opp til Honningsvåg, delvis via SAS og Widerøe Flyveselskap.

Jeg vil også takke Det norske Finans- og Tolldepartement gjennom Det Kongelige Utenriksdepartement for tollfrihet for minneplaten.

Sist, men ikke minst, takker jeg den italienske professor Roberto Wis i Helsinki for hjelp og inspirasjon.

- - -

Jeg har herved den store ære og glede å overrekke Nordkapp Kommune Minneplaten over Francesco Negri,
 han som i 1664 nådde Europas grense:
"AD FINEM EUROPÆ PERVENIT":

x) takke CAP, Compagnia Autotrasporti Pratesi i Toscana for støping og andre omkostninger,

Gerð Enderud.

GERD ENDERUD
 Ostadalsveien 37
 OSLO 7 - Norge
 Tlf. 02/24-58-09

Da Francesco Negri og Viaggio Settentrionale
(= Reise i Norden)

Viaggio Settentrionale består av 8 brev:

- 1 Lappland
- 2 Sverige
- 3-4 Naturhistorie
- 5-6-7 Reisen i Norge
- 8 Finnmarken og København.

Brevene var samlet og bearbejdet for utgivelse av Francesco Negri selv, da han døde i 1808. Utgivelsen skjedde to år senere ved hans arvinger:

"Viaggio Settentrionale" fatte e descritte dal molto Rev. de Sig. r D. Francesco Negri da Ravenna. Opera postuma data alla luce da gli heredi del sudetto. In Padova M.D.CC nella Stamperia del Seminario. Con licenza de' Superiori.

Boken hører til de store litterære sjeldenheter.

Francesco Negri ble født i Ravenna i 1624 som eneste sønn i en aktet og velstående familie. Han fikk anledning til å studere: teologi, filosofi, litteratur og naturvitenskaper som geografi og astronomi.

Han skriver: "Hvile denne verden er som en stor bok som vitner om Guds verk. Jeg vil studere i hvert fall én side i denne boken. I alle land går solen opp og ned hver dag. Bare i Skandinavia varer dagen 2 måneder og mere - og natten tilsvarende lenge. Jorden bærer ingen frukter, men allikevel bor det mennesker der.

Det er forbausende at vi europeere er likegyldige overfor de mest interessante deler av vårt Europa og heller drar til fjernere land i Østen, i Syden, ja, til og med til Den nye verden, steder som nu er så godt kjent og så ofte besøkt.

Det er enda en grunn til at jeg vil dra nordover, nemlig den at det, så vidt jeg vet, ikke finnes øyenvitner som har skrevet om Skandinavia, i hvert fall ikke særlig om de nordligste deler."

Og så drar han avsted fra Italia, opp Bottenviken, langs Tornes-Elv fer - gjennom Lappland, Finnmark, Alta & nå Nordkapp. Den samme vei tar en annen italiener, Giuseppe Acerbi, men det er 184 år senere.

Selv når han 10 km nord for Polarsirkelen, men forstår at det er uråd å ta seg frem til fots mot Nordkapp alene og med det utstyr han har.

Han vender tilbake til Stockholm, hvor han oppholder seg i 6 måneder. Der treffer han bl.a. den danske diplomat Lindenow, hvis sester er gift med Norges kansler, Ove Bjelke. Ved introduksjonskrivelser reiser han til København og etter noen tid, nordover til Norge. Han bruker 19 dager opp til Bergen p.g.a. storm ved Skagen. Fra Bergen har han bl.a. utferlig beretning om Hanseatenes liv og virke, seder og skikker. Etter kort opphold i "Trunien" drar han til Ove Bjelke på Østraat. Denne prøver å overtale han til å bli vinteren over på Østraat. Negri skriver: "Ove Bjelke anser meg som fortapt, men trøster meg med at han vil wre mitt minne med et tillegg til den norske Kronike, hvor han vil fortelle om mitt dristige foretagede og tapre undergang. Jeg takket ydmykt hans Excellence for den tiltenkte ære, men sa at jeg vilde forsøke å bære meg slik ad at han ikke fikk så meget bryderi for min skyld." Og Negri tilføyer at han allerede flere ganger hadde foretatt seg ting som man på forhånd sa var umulig.

Efter fem dager som hederagjest på Østraat drar han videre, utstyrt med diverse anbefalingsbrev fra Ove Bjelke. Fra turen nordover forteller han: "Det finnes visst intet bebodd sted hvor kulden er så sterk som her. Til å motstå den bruker jeg 4 midler, to innvertes og to utvortes. De to første er overflod av spise og drikk, sterke, opplivende drikkevarer især om morgenen. Mitt tredje middel er at jeg kler meg varmt i ulltey, med tykke ullvanter og en skinnhue som faller meg ned over ørene og halsen og kun lar så meget av ansiktet ubedeckt at jeg kan se og puste. Det siste middel består i rogen og nesten veldsom bevegelse. Jeg går lange stykker til fots efter sleden eller jeg tar en åre og ror, hvor det er åpent vann. "Båt til neste gård!" - er uttrykk jeg har lært".

Vanskeligheter har han med sproget. Men oftefer han inakvartert i prestegårder, hvor han kan gjøre seg forstått. Han omtaler Sørensen og Magersøn - " - på hvilken Nordkapp ligger. Her fant jeg en sokneprest som talte ganske godt latin?

Og så er han omsider nådd frem til Nordkapp, " - ytterste grense av Finnmarken, og jeg kan gjerne si av hele verden, eftersom det ikke finnes noe sted lenger mot nord som er bebodd av menneskelige vesener. Beboerne, lappene, ferdes hvertått på

havet langt mot nord til Spitsbergen - på hvalfangst, som er en av deres viktigste næringskilder. Spitsbergen er en ø som er aldeles ubeboelig, bedekket med sne og is til alle årets tider."

Negri gir en detaljert beskrivelse av alt han ser og opplever. Det er fascinerende lesning. Han forteller også om eventyr og overtro - vet f.eks. ikke riktig om han skal tro på sjormen - og på beretninger om "Sklinden" utenfor Helgolandskysten, som som forsvinner i hav når en båt nærmer seg (sfr. bl.a. Welhaven/Kierulf: "Alfeland").

Naturen gjør et mektig inntrykk på ham. "Herdisset synes meg noe av det deiligste man kan se i verden."

Om Finnmark sier han: "Årsaken til at Finnmarken er beboelig, er især havet med sin for mildende innflytelse." Om innbyggerne der forteller han at det er to slags. "Foruten prestene og en del nordmenn og dansker bor her lapper? Og han beretter om sje-lapper og fjell-lapper, om deres husvar og levesett.

Han er med på hvalfangst og torskefiske, fuglefangst og egg-sanking i bratte fjell (landefugl, landehund!). "Jeg har aldri noensteds sett en sånn mengde fisk," sier han, "likeledes er der en mengde vilt, fugl, som man - uten å behøve å fære dem - får egg fra året rundt." Han forteller om kveite og håbran, om dyr på landejorden, elg, reyskatt, løven og om reinen som selve livsgrunnlaget for lappene.

Francesco Negri er antagelig den første som presenterer ski og skileping for et europeisk publikum i sin meget nøyaktige og humoristiske beskrivelse i Viaggio Settentrionale. Han blir i våre dager sitert i sportstidsskrifter i en rekke land som en skilepingens pionér på 1600-tallet.

Det vil føre for langt tilnærmelesvis å nevne alt hva Francesco Negri beretter om. Jeg vil tilslutt bare fortelle fra hans besøk i København:

"På hjemvei fikk jeg foretrede for kong Fredrid III. Han betraktet de ting jeg hadde medbragt og uttalte sin mening om alt. Han underholdt meg meget nådig med meg både på fransk og latin, og viste seg å være både lærd og talentfull.

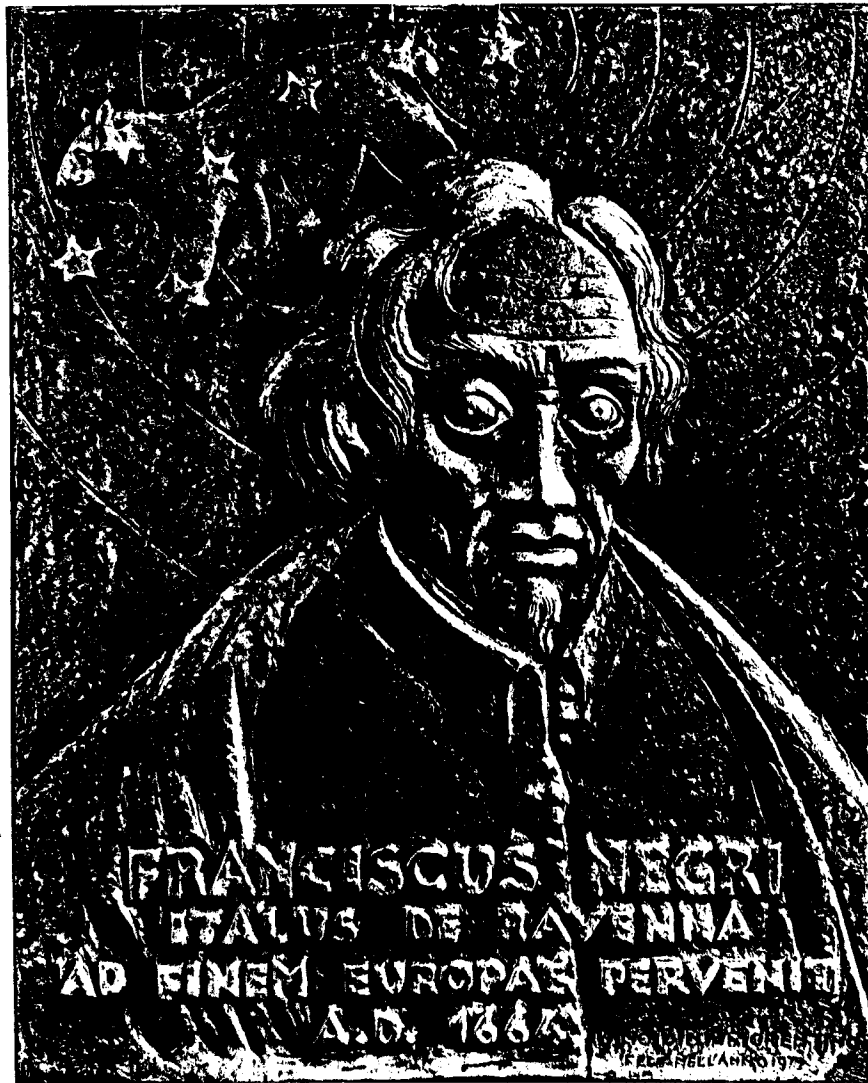
Da jeg var gått, skal Kongen ha uttalt at alt hva jeg hadde vist ham og alt jeg hadde talt om, var meget interessant. Men

det merkeligst⁹ av alt var at jeg som var italiener, og som var vant til å leve i et av de mildeste og behageligste klimaer i verden, hadde begitt meg ut på en sådan reise, som i den kolde årstid måtte betraktes som et av de vanskeligste foretagender en enkelt mann kunde våge seg på."

Gerd Enderud

Litteratur:

- 1 Historisk Tidskrift 1888, p. 86-158
Ludvig Daae: Italieneren Francesco Negris reise i Norge 1684-85.
- 2 Carl Huitfeldt, Norge i andres øyne, Oslo 1932, p.72-79:
Francesco Negris reise til Nordkapp.
- 3 Karen Braarvig: Francesco Negris forunderlige reise,
Oslo 1945.
- 4 Roberto Wis, Terra Boreale, Helsingki 1969:
Francesco Negri, voyageur italien du XVIIe siècle
en Laponie et au Cap Nord.

FRANCISCUS NEGRI
ITALUS DE RAVENNA
AD FINEM EUROPAE PERVENIT
A.D. 1384

G. B. P. 1972